

PALVELUSKOIRAKOKEET

Jälkikoe (PAJÄ), koulutustunnus JK1-3

JÄLJENTEKO

KURSSIMATERIAALI

**Turun Käyttökoirakerho
SRY Turun alaosasto**

2011

Jälkikoe (PAJÄ), koulutustunnus JK1-3

Jälkikoe on koemuodoista suosituin. Palveluskoirakokeissa koira jäljestää ihmisen tekemää jälkeä. Jälki tehdään siten, että jäljentekijä, koiralle vieras henkilö, kävelee maastossa suunnitellun reitin ja jättää kävelyuralleen 6 jälkiesinettä, n. 10 cm pitkiä kuivia, radan tunnuksella merkittyjä oksan pätkiä.

Jälki pitenee luokittain, 1 luokassa jäljen pituus on 500, 2-luokassa 1000 ja 3-luokassa 1500 metriä. Myös jäljen vanhentumisaika pitenee siten, että jälki on tehty 1 luokassa noin tuntia ennen jäljen ajoa ja 2-luokassa n. 1½ ja 3-luokassa 2 tuntia ennen jäljen ajoa. Koira etsii jäljen 30 - 40 - 50 metriä pitkältä suoralta linjalta, jonka yli jostain kohdasta jäljen tekijä on kävellyt. Kokeessa koiranohjaaja ei tiedä, mistä kohtaa jälki kulkee linjan poikki. Aikaa jäljen ajamiseen ja jälkiesineiden ilmaisemiseen on 1-luokassa 20, 2-luokassa 30 ja 3 luokassa 40 minuuttia.

Koiralla tulee olla n. 10 m pitkä jälkiliina (naru), joka on kiinnitetty joko kiinteään pantaan tai jälkivaljaisiin. Ohjaaja lähettää koiran etsimään jälkeä tuomarin osoittamasta kohdasta etsintälinjan päästä. Ohjaaja seuraa koira n. 10 metrin etäisyydellä. Tultuaan jäljen kohdalle koiran tulee lähteä seuraamaan sitä oikeaan suuntaan eli samaan suuntaan kuin jäljentekijä on kulkenut. Koiran tulee seurata jälkeä tarkasti siten, että se löytää kaikki kuusi jälkiesinettä, jotka sen tulee ilmaista tai viedä ohjaajalle.

Jälkikokeessa tuomari arvostelee vain koiran jäljen etsimisen ja jäljestämään lähdön. Tämän jälkeen ohjaaja ja koira työskentelevät kahden kesken kunnes tulevat jäljen päähän esineelle no 6, johon jälki loppuu. Tämän jälkeen ohjaajan tulee luovuttaa esineet tuomarille tai kokeen toimihenkilölle, joka kirjaa tuodut esineet ja näiden perusteella voidaan todeta miten koira on jäljestämistehtävästä suoriutunut.

Aloitettaessa jälkiharjoittelua on syytä pyytää apua koulutusohjaajalta tai lajin kokeneelta harrastajalta, jotta perustyötä ei tehdä väärin. Lajia on mahdollista harjoitella yksin, mutta on hyvä hyvin tärkeää ajaa välillä myös harjoituksissa vieraan tekemää jälkeä.

1-luokassa jälki on 500 metriä pitkä ja tehty tuntia ennen kokeen alkua.

Koira etsii jäljen 30 metriä pitkältä suoralta, janalta, jonka yli jälki kulkee jostain kohdasta. Kilpailija ei koskaan tiedä, mistä kohtaa jälki kulkee janan poikki.

1-luokan jäljessä on ainakin yksi suora kulma.

Jäljelle on jätetty kuusi luonnonpuusta tehtyä keppiä.

Aikaa koirakolla löytää kepit on 20 minuuttia.

Luokassa 2 jäljen pituus on kilometri. Se on puolitoista tuntia vanha ja jana, jolta koiran on jälki löydettävä on 40 metriä pikä.

2-luokan jäljessä on vähintään kaksi suoraa kulmaa.

Jäljelle on jätetty kuusi luonnonpuusta tehtyä keppiä ja jäljelle varattu aika on 30 minuuttia.

Luokassa 3 suoritettava jälki on jälleen hivenen vaativampi.

Jäljen pituus on tällöin jo 1,5 kilometriä, se on kaksi tuntia vanha ja jana jolta jäljen alku löytyy on pituudeltaan 50 metriä.

3-luokan jäljessä on useita kulmia joista vähintään yksi on terävä, ei kuitenkaan pienempi kuin 45 astetta. Jäljelle on jätetty kuusi luonnonpuusta tehtyä keppiä ja aikaa niiden löytämiseen on on 40 minuuttia.

Tuomarin antamat maastopisteet kertyvät koiran työskentelystä janalla ja esinekentässä sekä löydetyistä kepeistä ja esineistä.

JÄLKISANASTOA

jälki = ihmisen maastossa kävelemä reitti

jäljestäminen, jäljen ajaminen = koira seuraa hajuaistinsa avulla ihmisen kulkemaa reittiä

jälkiesine, keppi = jäljelle jätettävä oksan pätkä, kooltaan noin 10x2 cm.

jälkiliina = noin 10 metriä pitkä naru johon koira on jäljellä kytketty kiinni

jäljentekijä = henkilö joka kävelee maastoon jäljen

ratamestari = henkilö joka on ottanut vastuulleen jälkikokeen järjestämisen

etsintälinja, jana = jäljen alussa oleva alue, jolta koira etsii jäljentekijän jäljen

jälkitaulu = kilpailujäljen alussa oleva lappu, josta selviää kyseisen jäljen numero

jäljestämisaika = aika jonka koira saa jäkikokeessa jäljestämiseen käyttää

jäljen vanhenemisaika = jäljen tekemisen ja ajamisen välinen aika

ratatunnus, jälkinumero = kokeissa jäljet on numeroitu ja sama numero on merkitty myös jälkiesineisiin

takajälki = koira lähtee väärään suuntaan etsintälinjalta

askelpari = jäljentekijä mittaa tekemänsä pituutta laskemalla omia askeleitaan

jälkikaavio = ratamestarin laatima "kartta" jäljestä josta selviää keppien ja kulmien sijainnit sekä suorien pituudet.

Jälkikoe käytännössä

Kokeesta vastaava toimitsija tai ylitoimitsija huolehtii koeorganisaation tiedottamisesta.

Hän kokoaa toimikunnan palaveriin heti osallistujamäärän selvittyä.

Jokainen ratamestari ottaa yhteyttä oman lajinsa avustajiksi lupautuneisiin henkilöihin ja tarkistaa, että kaikki lupautuneet ovat edelleen käytettävissä.

Samalla sovitaan ratojen teon aikataulu ja henkilökohtaisesti kuka tekee mitä, missä ja milloin

Ennen koetta ratamestari valitsee koemaastot ja hankkii luvat niiden käyttöön ja nimeää avustajat (jäljentekijät, keppien vastaanottaja). Maastoalueiden karttojen avulla tutustutaan maastoon ja suunnitellaan rata- alueet.

Yhdessä vastaavan toimitsijan kanssa ratamestari suunnittelee aikataulun.

Avustajille annetaan kirjalliset ohjeet, maastot valmistellaan ja merkitään, opasteet sijoitetaan paikoilleen.

Koepäivänä ratamestari hoitaa maastoluvat, kartat ja muut välineet ja tarvikkeet suorituspaikalle, opastaa avustajia, ohjaa tuomarin ja kilpailijat koepaikalle, esittelee radan tuomarille ja avustaa häntä suoritusten aikana, purkaa radat ja siistii alueen suoritusten jälkeen. Viimeisenä ratamestari selvittää kokeen kulun vastaavalle toimitsijalle.

Jälkien teko tulee suunnitella siten, että osallistujat eivät joudu tarpeettomasti odottamaan jälkien vanhenemista, eikä tuomari joudu ajallisesti mahdottoman tehtävän eteen. Maastoihin ja suorituspaikasta toiseen siirtymiset tulee ottaa aikataulua laadittaessa huomioon. Maasto-osien suoritusjärjestys arvotaan. Jäljet saa arpoa vasta, kun jäljentekijät ovat lähteneet jälkien tekoon.

Jälkikokeen toimihenkilöt

Kokeissa avustavien toimihenkilöiden tulee pääsääntöisesti olla järjestävän yhdistyksen henkilöjäseniä ja täysi-ikäisiä, erityisesti kaikkien niiden, jotka joutuvat tekemisiin kokeeseen osallistuvien koirien kanssa, kuten hakukokeen maalimiehet ja tottelevaisuusosuuden henkilöryhmä.

Alaikäisiä henkilöitä voidaan käyttää avustajina vain niissä tehtävissä, joissa hän ei suoraan joudu tekemisiin kokeeseen osallistuvien koirien kanssa, kuten kanttiini, toimisto, jäljentekijä, esine-ruudussa avustaja jne. Tarvittaessa yhdistyksen tulee kysyä alaikäisen henkilön holhoojan lupa avustustehtäviin osallistumiseen.

Jokaisen kokeessa toimivan avustajan tulee tiedostaa ns. vaitiolovelvollisuus kokeen järjestelyistä ja koemaastojen sijainnista. Kokeeseen ei saa osallistua koetoimitsijan/ kokeesta vastaavan toimitsijan koiran tai perheenjäsenen koiranohjaajana. Myöskään muiden koetoimitsijoiden koirat ja perheenjäsenet eivät saa osallistua kokeeseen siihen lajiin ja luokkaan, jossa ko. henkilö on toimitsijana.

Jäljen suunnittelu

Kussakin koelajissa tulee olla koeohjeen vaatimusten mukainen maasto-osuuden suoritusalue. Maastoista tulee hankkia mahdollisimman ajanmukaiset kartat. Erityisesti jälkikokeessa, jossa maastoalueita tarvitaan paljon, on alueen kartta välttämätön. Maastoalueiden käyttö lupa tulee kysyä maanomistajalta ja alueen metsästys-oikeuden omaavalta metsästysseuralta. Luvat tulee aina anoa kirjallisesti ja pyytää myös kirjallinen vastaus. Kopio luvasta on syytä pitää koepäivänä ja koeratojen valmistelujen aikana maastossa mukana, jotta se voidaan kysyttäessä esittää.

Jälkikokeen maasto-osuus tulee olla pääsääntöisesti vaihtelevaa metsämaastoa. Jokaisesta jäljestä tulee piirtää kaaviokuva, josta otetaan muutama kopio. Ratakaaviota tarvitaan radan teossa, ja kaavio tulee myös antaa tuomarille ennen kuin hän lähettää koiran jäljelle. Kaavioon tulee merkitä jälkinumero, jäljentekijän nimi ja jäljenteon lähtöaika. Kaaviosta tulee selvästi ilmetä, mistä ja mihin suuntaan jälki ylittää lähtölinjan. Mikäli järjestäjä on vähänkin epävarma jäljentekijöiden taidoista, tulee jäljet merkitä ennen koepäivää. Koepäivänä jäljentekijä kulkee merkityn reitin, poistaa merkit ja jättää esineen jäljelle.

Jälkiesineet tulee olla koeohjeiden mukaiset, selkeästi ratatunnuksella merkityt ja niissä on hyvä olla myös jokin merkki, josta ne tunnistaan juuri tämän kokeen jälkiesineiksi (esimerkiksi yhdistyksen leima, jokin kynämerkintä tai nitojan nasta esineen päässä tms.). Lähtölinjat tulee merkitä näkyvästi ja tarvittaessa linjan suunta tulee merkitä useammalla merkillä. Linjan loppupisteen tulee näkyä selvästi. Jälkikokeessa on aina merkittävä muutama lähtölinja varalle, mahdollisia uusintajälkiä varten. Tarvittaessa myös nämä jäljet tulee merkitä etukäteen. Ratamestarin tulee valvoa jälkien purkamista, ja hänen varmistaa, että jokaisen jäljen lähtö tapahtuu kaavion mukaisesti.

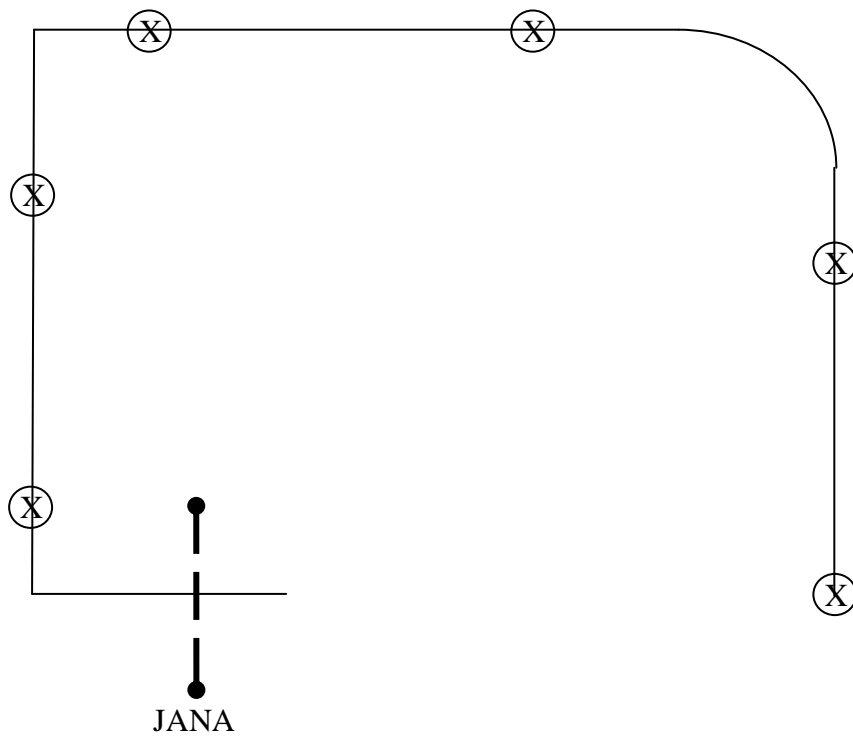
OHJEITA JÄLJENTEKIJÄLLE

- Jos mahdollista, niin tutustu jälkimaastoosi hyvissä ajoin ennen kilpailupäivää niin ei tule yllätyksiä maastossa.
- Käy jälkikaaviosi läpi ratamestarin kanssa jos jokin asia on sinulle epäselvää.
- Varustaudu maaston ja kelin mukaan (kumisaappaat, sadeasu jne.)
- Tarkasta että kompassi toimii oikein, kännykkä ja muut elektroniset laitteet pois kompassin läheisyydestä.
- Ennen jäljelle lähtöä, varmista että sinulla on oikean jäljen kepit, jälkikaavio sekä kartta maastosta.
- Hauda keppejä kädessäsi mahdollisimman kauan ennen lähtöäsi. Niiden on oltava jäljentekijän hallussa vähintään 30 minuuttia ennen jäljentekoa, jotta niihin tarttuu riittävä ominaishaju.
- Kierrä kumilenkki 6. kepin ympäri ja pidä se erillään muista kepeistä.
- Tutki janamerkkien paikat tarkkaan jotta varmasti osut keskimerkille.
- Jos mahdollista, pysäköi autosi maamerkiksi jäljen ulostulokohtaan.
- Muista laskea askeleet tai askelparit jotta jäljestä tulee oikean mittainen.
- Lähesty janaa kohtisuoraan ja riittävän kaukaa (yli 20 metriä)
- Jos et osu janalle oikeaan kohtaan niin muista ilmoittaa siitä ratamestarille tai tuomarille, koska tuomarin on tiedettävä tarkalleen mistä kohtaa janaa jälki kulkee.
- Älä hätäile, hosu tai juokse jäljellä. Aikaa on riittävästi.
- Ota aika-ajoin suunta kompassilla ja paina mieleesi jokin kiintopiste edessä mitä kohti kuljet, näin pysyt varmasti oikeassa suunnassa
- Ennakoi edessä olevaa maastoa ja kierrä pahimmat esteet maastossa loivasti. Varmista kuitenkin että pysyt silti oikeassa suunnassa.
- Ylitä mahdolliset ojat kohtisuoraan ja jätä kunnon jäljet kohtaan jossa tulet ylös ojasta.

- Jätä kepit helppoon maastoon, ei isojen kivien tai puiden viereen. Kepit on laitettava huolellisesti jäljen päälle eikä niitä saa kätkeä.
- Keppejä ei saa laittaa kulmiin eikä niiden välittömään läheisyyteen.
- Jälkeä tehdessäsi, pidä seuraavana jätettävää keppiä koko ajan kädessäsi valmiina.
- Jätä viimeinen keppi niin lähelle tietä, että kilpailija osaa tulla pois metsästä.
- Jälki ei saa kulkea 50 metriä lähempänä tehtävää jälkeä, eikä 150 metriä lähempänä toista jälkeä.
- Jos jälki on jäljentekijän kuljettavissa, on se myös koiralla ajettavissa.
- Jokainen kilpailija on ansainnut hyvän ja sääntöjen mukaisen jäljen, joten jos jälkesi epäilyttää sinua niin keskustele asiasta ratamestarisi kanssa. Huonosta jäljestä vaikeneminen ei ole reilua kilpailijaa eikä ratamestaria kohtaan.
- Huomioi myös mahdolliset muut maastossa liikkujat, muista että heillä on samat oikeudet liikkua kuin sinullakin. Kenellekään ei saa hermostua, sillä olet edustamassa yhdistystäsi/kerhoasi.
- Kun koe on ohi, siivotkaa janamerkit ja muutkin roskat pois maastosta niin maanomistaja antaa metsänsä käyttöönne ensi vuonnakin.

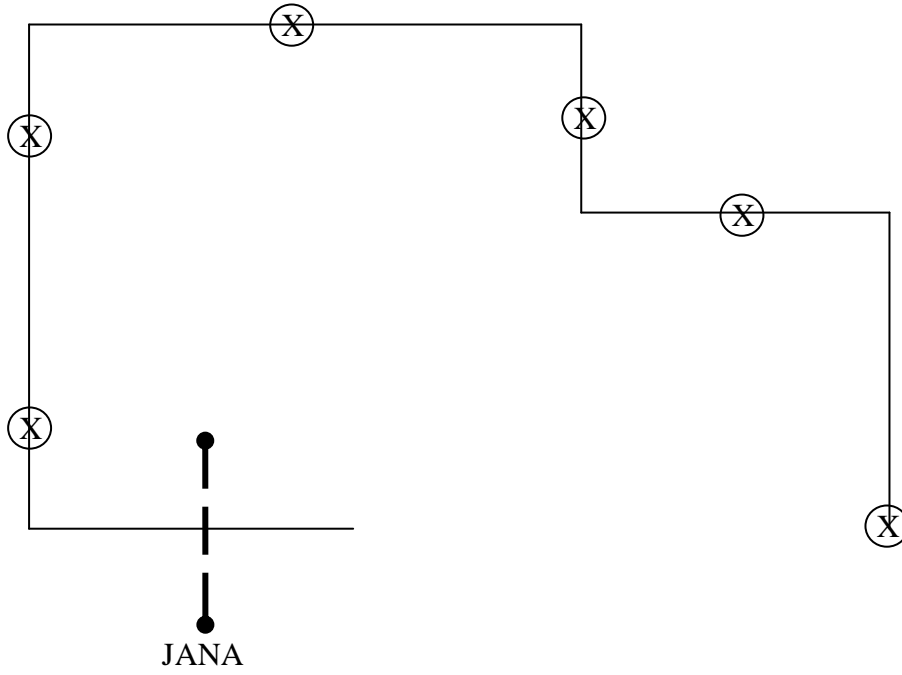
Esimerkki 2: **JÄLKI I (ALOKASLUOKKA ~500m)**

⊗ **Keppi**

Esimerkki 3: **JÄLKI II (AVOIN LUOKKA ~1000m)**

⊗ **Keppi**

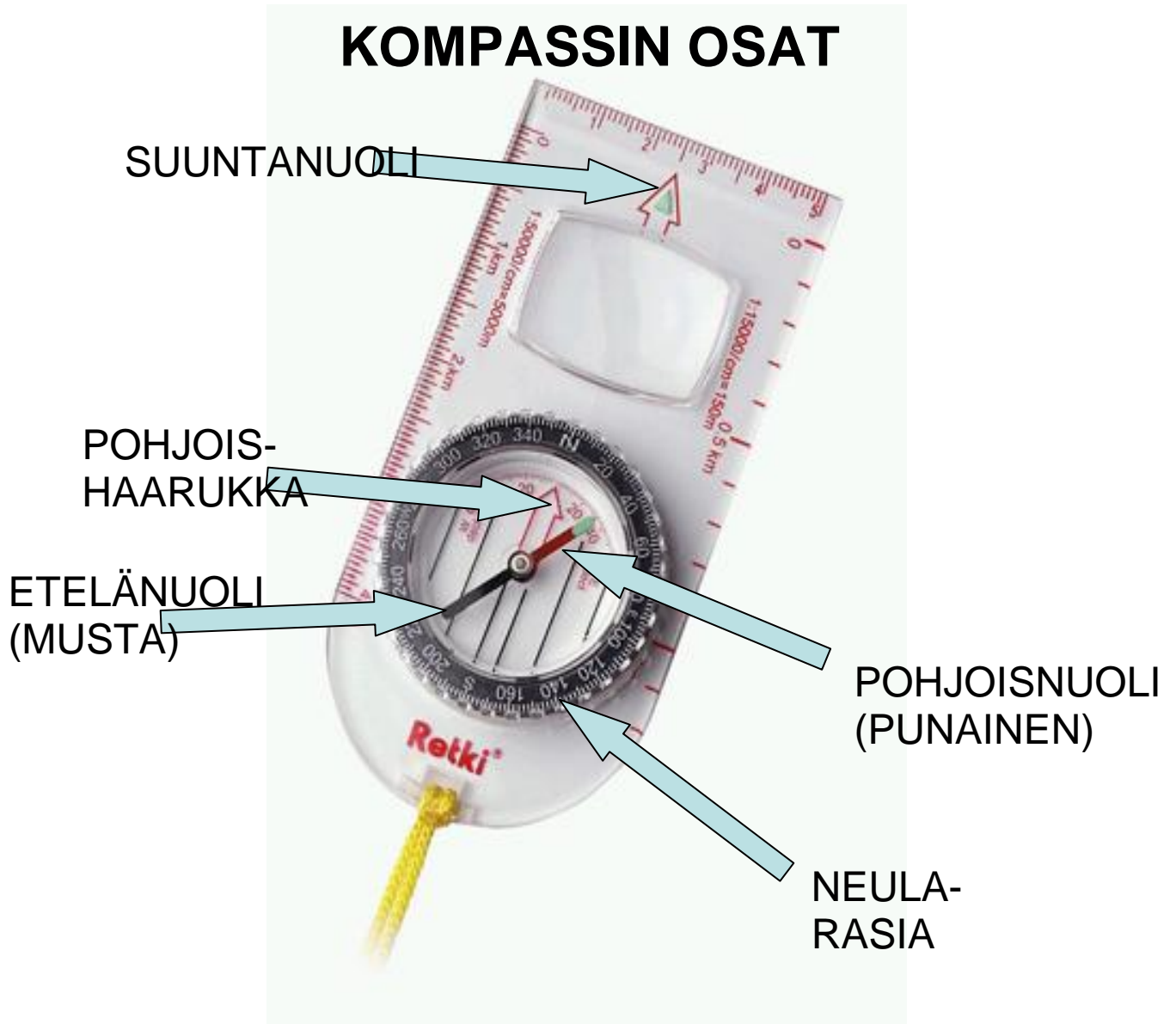

Askelparin mittaus

Askelparin voit mitata kävelemällä jonkun tunnetun matkan normaalina kävelynä. Matkan pitää mielellään olla vähintään 100 metriä. Matkan voi mitata esimerkiksi 25 metrin mitalla. Mitä tarkemmin tiedät kävelymatkan pituuden, sitä tarkemmin tiedät oman askelparisi pituuden. Kun kävelet mitatun matkan, laske mielessäsi askelparien määrä aina kun oikeanpuoleinen jalka osuu maahan. Ota ensimmäinen askel vasemmalla jalalla. Jos tuntuu hankalalta laskea omat askelparit, pyydä ystävääsi kävelemään mukana ja laskemaan askelpariesi lukumäärä. Voit kävellä mitatun matkan muutamaan kertaan, jotta olet varma, että laskit oikein ja kävelit normaalilla kävelytyylilläsi.

Jaa matka laskettujen askelparienmäärällä. Esimerkiksi jos kävelit 100 metrin matkan 55 askelparilla, askelparisi pituus on 1,8 m ($100\text{m} / 55 = 1,818\text{m}$).

Kompassin käyttö

SUUNNAN OTTAMINEN JA SUUNNASSA KULKU

1. Seiso nenä menosuuntaan ja ota kompassi käteesi siten, että **SUUNTANUOLI** osoittaa menosuuntaasi
2. Lukitse **POHJOISNUOLI** pohjoishaarukan väliin kääntämällä kompassin neularasiaa
3. Katso edestäsi **KIINTOPISTE**, jonka näet selvästi ja johon suuntanuoli osoittaa
4. Kävele kiintopisteelle ja pysähdy
5. Ota kompassi uudelleen käteesi, lukitse **POHJOISNUOLI** pohjoishaarukan väliin ja katso mihin **SUUNTANUOLI** osoittaa
6. Ota uusi **KIINTOPISTE** ja etene sinne
7. Kulmassa käännä **POHJOISNUOLI** 90 asteen kulmaan **POHJOISHAARUKKAAN** nähden (saat suunnilleen 90 asteen kulman). Kun palaat takaisin tulosuuntaan päin, laita **ETELÄNUOLI POHJOISHAARUKKAAN**.
8. Jatka em. mainitulla tavalla. Avoimessa maastossa voit ottaa kiintopisteet kauaskin. Peitteisessä maastossa ota kiintopisteet tarpeeksi lähelle.
Kun teet jälkeä, laske kävellessäsi askeleet suunnitelmasi mukaan!

Lähteet:

Kalevi Levänen
SPKL
Johanna Franzen

Kuva: hollyspot.info